
K jubileu Františka Vrhela

Marek Halbich

Koncem května loňského roku oslavil v plné svěžesti šedesáté narozeniny dlouholetý ředitel Ústavu etnologie na Filozofické fakultě UK Doc. PhDr. František Vrhel, CSc. Každé jubileum je důvodem k zamyšlení a k určité bilanci dosavadní práce. Ta je v případě jubilanta vskutku imponující a je obtížné ji ve stručnosti vystihnout. Nebudu se proto zabývat výčtem jeho prací, ani jejich hodnocením, jen bych rád několika slovy přiblížil osobnost F. Vrhela tak, jak jsem ho měl možnost poznat za uplynulých čtrnáct let.

Vzpomínám si docela dobře na první setkání s ním v později důvěrně známých prostorách tehdejší katedry Národopisu a folkloristiky v Celetné ulici. Bylo to na jaře 1990, kdy jsem pracoval na své diplomové práci o Tadeáši Haenkovi coby student Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem a hledal jsem u odborníků na Latinskou Ameriku informace o tomto přírodovědci a iberoamerikanistovi ze severních Čech přelomu 18. a 19. století. Svou první cestu na katedru jsem tehdy využil účasti na jedné z Vrhelových přednášek. Myslím, že šlo o teorii kultury, a třebaže jsem toho o teorii jakékoli disciplíny mnoho nevěděl, přesto si dodnes pamatuji na nesmírnou fundovanost, s jakou byla tato přednáška těm nemnoha studentům prezentována. Několik měsíců poté jsem již měl možnost navštěvovat jeho přednáškový kurz z obecné etnologie pravidelně každý týden jako řádný student nově založeného Ústavu etnologie. Během dvou semestrů jsem vstřebával nejen neuvěřitelné spektrum poznatků z mnoha příbuzných i vzdálenějších oborů, ale učil se též specifický jazyk - jakousi vrhelovštinu - jak ji kdysi prý nazval jeden z předcházejících absolventů. Zkrátka připadali jsme si tak trochu jako Jacques Soustelle a jeho spolužáci ze Sorbonny na přednáškách svého učitele Marcela Mause, jenž své posluchače udivoval rovněž obrovskou šíří svých vědomostí. Stejně jako tento slavný francouzský etnolog ani F. Vrhel sice neprováděl žádný rozsáhlý terénní výzkum, ale také on dokázal se svými kolegy řadu z nás nasměrovat a rozeslat do všech možných i nemožných etnologických areálů - ať už do Mexika, na Sibiř, do Indie, Indonésie, na Balkán či do východoslovenských vesnic a z těchto často dlouhodobých pobytů pak vznikaly nebo vznikají naše magisterské či doktorandské práce. Když se později stal děkanem Filozofické fakulty, stala se druhým centrem etnologického vědění jeho tehdejší velká pracovna na Palachově náměstí. Tam měli Vrhelovi studenti a kolegové vždy otevřené dveře a vzpomínám na četné neoficiální debaty, v mém případě zejména o Mezoamerice a jejích kulturách, které bývaly mnohdy podnětější než četba odborné literatury. Po skončení jeho funkčního období se opět tyto neformální diskuse přesunuly do Celetné a jsem opravdu rád, že se jich občas mohu i nadále účastnit. Je nepochybné, že především jeho zásluhou se od počátku 90. let u nás proměnil přístup ke studiu etnologie, jejímž nejvýraznějším reprezentantem, alespoň pro mě, je právě František Vrhel. Samozřejmě nejen proto mu velmi přeji pevně zdraví a elánu do další vědecké a pedagogické práce a těším se na ještě mnoho takových neformálních rozmluv.

Marek Halbich